

Таким чином, при різних термінах формування плодів і при тривалому періоді досягання плодів та насіння основну частину врожаю збирають при другому строці. Частка насіння становить від 48,0 до 69,7 %.

Список використаних джерел:

1. Бойко Л. О. Сучасні тенденції розвитку овочевої галузі в умовах євроінтеграції України. *Агроекономіка*, 2020. № 6. С. 69-76. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.6.69
2. Sheahan C. M. Plant guide for cowpea (*Vigna unguiculata*) (PDF). *USDA-Natural Resources Conservation Service, Cape May Plant Materials Center, Cape May, NJ*. 2012. URL : https://plants.usda.gov/DocumentLibrary/plantguide/pdf/pg_viun.pdf
3. Cowpea (*Vigna unguiculata*) crops in Africa can respond to inoculation with rhizobium. Boddey R.M. et al. *Exp Agric*. 2017. №0. 53. P. 578-587. URL : <https://is.gd/1R7UpS>
4. Cowpe. Subajiny Sivakanthan et al. *Pulses*. 2020. №. 2. P. 99-117.
5. Haruna, I. M. and Aliyu L. Yield and economic returns of sesame (*Sesamum indicum* L.) as influenced by poultry manure, nitrogen and phosphorus at Samaru, Nigeria. *Elixir Agric*. 2011. № 39. P. 4884-4887. URL : <https://is.gd/F8gpNy>
6. Animal feed potential and adaptability of some cowpea (*Vigna unguiculata*) varieties in North West lowlands of Ethiopia. Bilatu A. et al. *Wudpecker Journal of Agricultural Research*. 2012. № 1(11). P. 478-483. URL : <https://is.gd/YZKKYz>.
7. Миколайчук В. Г. Біологічні особливості вігни китайської (*Vigna unguiculata* subsp. *unguiculata*) за вирощування Південному Степу України. *Розвиток аграрної галузі та впровадження наукових досліджень у виробництво : матеріали Міжнар. науково-практ. конф.* (16-18 жовтня 2019 р., м. Миколаїв). Миколаїв : МНАУ, 2019. С. 105-106.

Abstract. The research has established the peculiarities of formation and structure of the Chinese cowpea crop in the field under drip irrigation. It was found that, depending on the conditions of fruit formation, the highest indicators of fruits and seeds, fruit yield and the proportion of seeds in fruits are characteristic of the second harvesting period. At the second harvesting period, 50.94 % of ripe fruits were harvested, with a seed content of 69.86 %.

Keywords: Chinese cowpea, yield, crop structure.

УДК 005.93:316

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-34

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ БІЗНЕСУ

Нагорний В.В., канд. екон. наук, доцент

e-mail: nagornyvitaliy@nubip.edu.ua

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація: Дослідження присвячене актуальним питанням соціалізації бізнесу. Проаналізовано соціальні, економічні та екологічні аспекти діяльності бізнесу. З метою узагальнення інформації було визначено ряд ключових чинників, що мають безпосередній вплив на соціалізацію бізнесу. Важливо відзначити, що в Україні важливий вплив на еволюцію соціальної відповідальності у бізнес-середовищі має війна, що розпочалася у лютому 2022 року. Однак, основну роль у збільшенні витрат на соціальну відповідальність

відіграла громадянська активність як власників, так і працівників підприємств. Підтримка з боку держави, а також активна підтримка Збройних Сил України (ЗСУ) та власного персоналу стала фундаментальним завданням для українських компаній у цей важкий період.

Ключові слова: соціалізація бізнесу, соціальна відповідальність, сталий розвиток, цілеї сталого розвитку, підприємницька діяльність.

У сучасному світі, де глобалізація та технологічні зміни невинно перетворюють бізнес-ландшафт, розуміння процесів соціалізації в контексті підприємництва є критично важливим для стратегічного управління та сталого розвитку підприємств. Соціалізація бізнесу, як добровільна ініціатива його власників чи працівників, наразі визначається його здатністю враховувати вплив діяльності на суспільство та намагатися вирішувати соціальні проблеми поряд із досягненням фінансового успіху. Успішна соціалізація бізнесу полягає у врахуванні інтересів всіх зацікавлених сторін, що включають споживачів, працівників, громаду та довкілля.

Сучасні споживачі, працівники та інвестори очікують від підприємств активного застосування принципів сталого розвитку, оскільки це сприяє підвищенню їх соціальної та економічної відповідальності. Сталий розвиток передбачає адаптацію бізнесу до потреб сучасних поколінь, не порушуючи при цьому можливості споживачів задовольняти свої потреби у майбутньому. Спрямованість на соціальну відповідальність дозволяє підприємствам досягати цілей сталого розвитку, сприяючи екологічному збереженню та суспільній підтримці. Підприємства, що активно впроваджують соціально орієнтовані стратегії, мають перевагу в очах споживачів та інших зацікавлених сторін, що сприяє їхньому успіху та позиціонуванню на ринку.

Згідно з дослідженням Cone Communications, більшість респондентів (63%) висловлюють сподівання, що компанії переймуть ініціативу у впровадженні соціальних та екологічних змін. З них 78% висловлюють бажання, щоб підприємства активно займалися вирішенням важливих питань соціальної справедливості. Досить значна кількість респондентів (87%) заявляють, що готові придбати продукт, якщо компанія виступає за вирішення конкретної проблеми, яка їх хвилює. Зауважимо, що 76% з них готові утриматися від покупки продукції чи послуг компанії, якщо дізнаються, що вона підтримала питання, що суперечить їхнім переконанням [4]. Такі результати свідчать про зростання значення соціальної складової бізнесу для споживачів та їхню готовність підтримувати підприємства, які виступають за соціальну та екологічну справедливість.

Як вже було зазначено, сфера малого та середнього бізнесу має важливу роль у підвищенні продуктивності, зокрема валового внутрішнього продукту, у розвитку інновацій та у вирішенні соціальних та екологічних проблем. Наприклад, малий бізнес у Канаді, на який припадає 97,9% всіх підприємств, що працюють в країні, підтримує близько 40% ВВП країни [5]. Тому вплив таких підприємств на навколишнє середовище має значний обсяг і проявляється з екологічного та соціального поглядів. Малі та середні

підприємства відіграють стратегічну роль, яка вимагає від них узгоджувати свої дії з прийнятими великими корпораціями стратегічними рішеннями. Проте варто підкреслити, що ці підприємства стикаються з численними викликами та проблемами, включаючи неефективний фінансовий менеджмент.

Нагальні екологічні та соціальні питання, пов'язані з підприємницькою діяльністю, такі як зростання цін на енергоресурси та сировину, утилізація відходів та шкідливих речовин у виробничих процесах, неефективне використання ресурсів, загострення екологічних проблем, забезпечення здоров'я та безпеки на робочому місці, створюють і серйозні виклики, і значні можливості для бізнесу. Визначені фактори змушують малі та середні підприємства реагувати та впроваджувати практики не лише економічної, але й екологічної та соціальної відповідальності у свою діяльність, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності [2].

Сьогодні вважається, що крім отримання прибутку, підприємства також повинні переслідувати економічні та соціальні цілі. Такі процеси, як глобалізація, комп'ютеризація та підвищення обізнаності громадськості про негативні аспекти ведення бізнесу є факторами неопосередкованого впливу на соціалізацію бізнесу. Вони вимагають змін в управлінні розвитком сучасних підприємств та мають значний вплив на соціалізацію підприємств у сучасному світі. Глобалізація відкриває для підприємств нові ринки та можливості, але одночасно ставить перед ними складні завдання у сфері соціальної відповідальності та екологічної сталості. Зокрема, підприємства змушені адаптуватися до різноманітних вимог та стандартів, що регулюються міжнародними організаціями та урядами країн [3].

Водночас комп'ютеризація відкриває нові можливості для ефективного управління та моніторингу соціальних та екологічних ініціатив підприємств. Впровадження інформаційних технологій дозволяє підприємствам вести облік впливу на навколишнє середовище, контролювати витрати енергії та ресурсів, а також забезпечувати відповідність з усіма вимогами щодо сталого розвитку. Підвищення обізнаності громадськості про негативні аспекти ведення бізнесу ставить підприємства під тиск щодо більшої відкритості та прозорості у своїй діяльності. Критичні погляди громадськості на проблеми, такі як забруднення довкілля, порушення прав людини та етичні питання, змушують підприємства розглядати соціальну відповідальність як необхідну складову своєї стратегії.

Таким чином, соціалізація бізнесу є невід'ємною частиною сучасного підприємницького середовища і вимагає врахування різноманітних факторів, що визначають стратегії підприємств у вирішенні соціальних проблем, забезпеченні сталого розвитку та задоволенні потреб різних зацікавлених сторін. З метою узагальнення проаналізованої інформації було визначено ряд ключових чинників, що мають безпосередній вплив на соціалізацію бізнесу (табл. 1)

Чинники впливу на соціалізацію бізнесу

Чинник	Опис	Характеристика
Купівельні рішення споживачів	Підтримка прагнення бізнесу до соціалізації	Споживачі віддають перевагу компаніям, які проявляють соціальну відповідальність, що змушує підприємства активніше впроваджувати соціальні ініціативи
Екологічні та соціальні питання	Вплив на усвідомлення та впровадження соціально відповідальних практик у бізнесі	Зростання цін на ресурси та питання екологічної сталості змушують підприємства реалізовувати зміни у своїй стратегії та діяльності для забезпечення сталого розвитку
Глобалізація	Неопосередкований вплив на стратегії соціалізації у міжнародному контексті	Зростання глобального конкурентного середовища змушує підприємства адаптувати свої підходи до соціальної відповідальності та управління відносинами із зацікавленими сторонами
Комп'ютеризація	Підвищення швидкості та доступності обміну інформацією, що сприяє впровадженню соціально орієнтованих практик	Розвиток технологій дає можливість збирати та аналізувати дані про соціальні впливи, що дозволяє бізнесу приймати належні інформовані рішення
Підвищення обізнаності громадськості	Стимулювання усвідомлення громадськістю соціальних аспектів діяльності підприємств	Зростання обізнаності громадськості про соціальну відповідальність та вимоги до бізнесу заохочують підприємства вживати більше заходів для забезпечення сталого розвитку

Джерело: складено автором

У такому контексті важливо відзначити, що в Україні важливий вплив на еволюцію соціальної відповідальності у бізнес-середовищі має війна, що розпочалася у лютому 2022 року. У зв'язку зі складною політичною ситуацією, діяльність українського бізнесу зазнала значних труднощів, внаслідок чого доходи зменшилися, а витрати зросли. Однак, основну роль у збільшенні витрат на соціальну відповідальність відіграла громадянська активність як власників, так і працівників підприємств. Підтримка з боку держави, а також активна підтримка Збройних Сил України (ЗСУ) та власного персоналу стала фундаментальним завданням для українських компаній у цей важкий період. Згідно з аналізом, проведеним компанією Factum Group Ukraine, яке стосувалося соціальної відповідальності бізнесу в умовах війни, було виявлено, що 67% опитаних висловили згадки про допомогу від українських компаній або бізнесу, що функціонує в Україні. На цей ний момент для споживачів істотними є підтримка ЗСУ (39%) та створення сприятливих умов для своїх співробітників (18%) [1].

Таким чином, на соціально-активні підприємства вплив мають не тільки глобалізаційні процеси або купівельні рішення споживачів, а також і непередбачувані обставини. Після початку повномасштабного вторгнення російської армії українські підприємства активно залучаються до сприяння місцевому населенню, тим самим сприяючи досягненню перемоги України та виявляючи свою соціальну відповідальність. Усвідомлення власної соціальної

місії набуває великого значення для бізнесу, оскільки його вплив у суспільстві значно зріс протягом останніх десятиліть порівняно з іншими структурами.

Список використаних джерел:

1. Дерманська Л. В. Вплив війни на соціальну відповідальність в Україні. Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку: Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті проф. ТНТУ ім. І. Пулюя, академіка НАН України М. Г. Чумаченка: ФОП Паляниця В.А., 2023. С. 41.
2. Dvorský J., Švihlíková I., Kozubíková L., Frajtova Michalíková K., Balcerzak A. P. Effect of CSR implementation and crisis events in business on the financial management of SMEs. *Technological and Economic Development of Economy*. 2023. № 29(5). P. 1496-1519.
3. Fajczak-Kowalska A., Tokarski D. Sustainable social development manufacturing enterprises in selected countries Central and Eastern Europe. *Scientific Papers of Silesian University of Technology*. 2023. № 172. P. 185-199. DOI: <http://dx.doi.org/10.29119/1641-3466.2023.172.12>
4. Marcinkowska E., Sawicka J. Corporate Social Responsibility as a Factor Influencing Purchasing Decisions of Consumers in Central and Eastern Europe. *European Research Studies*. 2023. № 26(4). P. 281-299.
5. Tarry S. The Profound Effects of Losing Independent Retailers and Businesses in Canada During the Pandemic. *Retail Insider Media*, 2021. URL: <https://retail-insider.com/retail-insider/2021/03/the-profound-effects-of-losing-independent-retailers-and-businesses-in-canada-during-the-pandemic/>

Abstract: The study is devoted to topical issues of business socialization. Social, economic and environmental aspects of business activity are analyzed. In order to generalize information, a number of key factors that have a direct impact on business socialization were determined. It is important to note that the war that started in February 2022 has an important influence on the evolution of social responsibility in the business environment in Ukraine. However, the main role in increasing the costs of social responsibility was played by the civic activity of both owners and employees of enterprises. Support from the state, as well as active support of the Armed Forces of Ukraine (AFU) and its own personnel, has become a fundamental task for Ukrainian companies in this difficult period.

Keywords: socialization of business, social responsibility, sustainable development, goals of sustainable development, entrepreneurial activity.

УДК 635.1/8:582.93

DOI 10.31521/978-617-7149-78-0-35

ПРОДУКТИВНІСТЬ РОСЛИН ТОМАТІВ ЗАЛЕЖНО ВІД БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ

Нікончук Н.В., канд. с.-г. наук, доцент
e-mail: nvnikonchuk@mnaue.edu.ua

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Досліджено вплив біопрепаратів (БТУ-центра) на показники продуктивності та врожайності гібриду томату Роялнпінк F1 в умовах Південного Степу України на дослідній ділянці кафедри виноградарства і